Dinas a Sir Abertawe

Cofnodion Cyfarfod y Y Cyngor

O bell drwy Microsoft Teams

Dydd Iau, 2 Gorffennaf 2020 am 10.30 am

Yn Bresennol: Y Cynghorydd D W W Thomas (Cadeirydd) oedd yn llywyddu

Y Cynghorydd(wyr)	**Y Cynghorydd(wyr)**	**Y Cynghorydd(wyr)**
C Anderson	P R Hood-Williams	H M Morris
P M Black	B Hopkins	D Phillips
J E Burtonshaw	D H Hopkins	C L Philpott
M C Child	L James	S Pritchard
J P Curtice	O G James	A Pugh
N J Davies	Y V Jardine	J A Raynor
A M Day	J W Jones	C Richards
P Downing	L R Jones	K M Roberts
C R Doyle	M H Jones	B J Rowlands
M Durke	P K Jones	M Sherwood
C R Evans	S M Jones	R V Smith
V M Evans	E J King	A H Stevens
W Evans	E T Kirchner	R C Stewart
E W Fitzgerald	M A Langstone	D G Sullivan
R Francis-Davies	A S Lewis	G J Tanner
S J Gallagher	M B Lewis	M Thomas
L S Gibbard	R D Lewis	L G Thomas
F M Gordon	W G Lewis	W G Thomas
K M Griffiths	C E Lloyd	L J Tyler-Lloyd
D W Helliwell	P Lloyd	G D Walker
T J Hennegan	I E Mann	L V Walton
C A Holley	P M Matthews	T M White

Swyddog(ion)

Huw Evans	Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd
Adam Hill	Dirprwy Brif Weithredwr/Cyfarwyddwr Adnoddau
David Howes	Prif Swyddog y Gwasanaethau Cymdeithasol
Tracey Meredith	Prif Swyddog Cyfreithiol
Phil Roberts	Prif Weithredwr
Ben Smith	Prif Swyddog Cyllid / Swyddog Adran 151

Ymddiheuriadau am absenoldeb

Y Cynghorydd(wyr): J A Hale, P N May a/ac P B Smith

---

148. Datgeliadau o fuddiannau personol a rhagfarnol.

Rhoddodd y Prif Swyddog Cyfreithiol gyngor ynghylch y buddiannau personol a rhagfarnol posib y gallai fod gan gynghorwyr a swyddogion ar eitemau ar yr agenda.

Atgoffodd Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd gynghorwyr a swyddogion y dylid llenwi'r daflen
"Datgeliadau o fuddiannau personol a rhagfarnol" os oes gan y cynghorydd/swyddog fudd i'w ddatgan yn unig. Nid oes angen dychwelyd ffurflenni os nad oes unrhyw beth i'w ddatgan. Hysbyswyd cynghorwyr a swyddogion hefyd y dylid datgan unrhyw fudd ar lafar ac yn ysgrifenedig ar y daflen.

Yn unol â darpariaethau'r Côd Ymddygiad a fabwysiadwyd gan Ddinas a Sir Abertawe, datganwyd y buddiannau canlynol:

1) Datganodd y Cynghorydd M C Child gysylltiad personol â Chofnod 154 "Newidiadau Dros Dro i Drefniadau Pennaeth y Gwasanaethau i Oedolion";

2) Datganodd y Cynghorydd L James gysylltiad personol â Chofnod Rhif 156 "Cadeirydd Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd ".

149. Cofnodion.

Penderfynwyd cymeradwyo'r cofnodion canlynol a'u llofnodi fel cofnod cywir:

1) Cyfarfod cyffredin y cyngor a gynhaliwyd ar 4 Mis Mehefin 2020.

150. Ymatebion ysgrifenedig i gwestiynau a ofynnwyd yng Nghyfarfod Cyffredinol Diwethaf y Cyngor.

Cyflwynodd y Prif Swyddog Cyfreithiol adroddiad gwybodaeth a oedd yn nodi'r ymatebion ysgrifenedig i gwestiynau a ofynnwyd yn y cyfarfod cyffredin diwethaf o'r cyngor.

151. Cyhoeddiadau'r Aelod Llywyddol.

1) Sefydliad Roots Cymru

Dywedodd yr Aelod Llywyddol fod Sefydliad Roots Cymru'n elusen dan arweiniad gwirfoddolwyr yn y Cocyd. Ei nod yw cefnogi pobl ifanc mewn gofal, y rheini sy'n gadael gofal, plant mewn angen ac oedolion sydd wedi gadael gofal gyda'r trawsnewidiad i fyw'n annibynnol.

Roedd yn falch iawn o gyhoeddi bod y Sefydliad Roots wedi derbyn Gwobr y Frenhines am Wasanaethau Gwirfoddol yn ddiweddar.

2) Cymdeithas Camlas Tawe'n derbyn Gwobr y Frenhines am Wasanaeth Gwirfoddol

Nododd yr Aelod Llywyddol mai grŵp o wirfoddolwyr o amgylch Camlas Tawe yng Nghwm Tawe isaf yw Cymdeithas Camlas Tawe. Maent yn ymroddedig i adfywio Camlas Tawe fel ased cymunedol ar gyfer chwaraeon actif ac fel

cyrchfan treftadaeth i ymwelwyr.Maent yn gymdeithas actif sy'n gweithio tuag at y nod hwnnw bob dydd Mawrth.

Mae'r gwaith adfywio a gweithgareddau amrywiol yn cynnwys:

- Atgyweirio glan y camlas mewn sawl safle rhwng Clydach a Threbannws;
- Casglu Sbwriel;
- Gweithredu rhaglen fywiog o wasanaeth llogi canwôd a chaiacau er budd y gymuned ehangach; a
- cheisio arian grant i gefnogi ei waith.

Ni fyddai unrhyw un o weithgareddau'r gymdeithas yn bosib heb gydweithrediad agos â Glandŵr Cymru. - "Ymddiriedolaeth Camlesi ac Afonydd Cymru". Mae'r ymddiriedolaeth yn rhoi caniatâd i waith gael ei wneud ar y gamlas, mae'n helpu i ddylunio a goruchwylio prosiectau, yn darparu llawer o'r deunyddiau a ddefnyddir wrth adfer ac yn cynnig cyngor a chefnogaeth arbenigol barhaus.

Roedd yn falch iawn o nodi bod Cymdeithas Camlas Tawe wedi'i hanrhydeddu â Gwobr y Frenhines am Wasanaeth Gwirfoddol, y wobr uchaf y gall grŵp gwirfoddol ei derbyn yn y DU. Nod Gwobr y Frenhines am Wasanaeth Gwirfoddol yw cydnabod gwaith rhagorol grwpiau gwirfoddol er budd eu cymunedau lleol.

Bydd cynrychiolwyr o Gymdeithas Camlas Tawe'n derbyn gwobr gan Louise Fleet, Arglwydd Raglaw EM Gorllewin Morgannwg yn ddiweddarach yr haf hwn, a bydd dau wirfoddolwr o'r gymdeithas yn mynd i arddwest ym Mhalas Buckingham ym mis Mai 2021, gydag eraill sydd wedi derbyn gwobr eleni.

Am ragor o wybodaeth, cysylltwch â'r Cynghorydd Gordon Walker (Cadeirydd Cymdeithas Camlas Tawe) neu e-bostiwch funding.swanseacanalsociety@talktalk.net

152. Cyhoeddiadau Arweinydd y Cyngor.

1) Cefnogi busnes

Diolchodd Arweinydd y Cyngor i swyddogion a phawb a oedd yn rhan o'r gwaith i gynorthwyo busnesau drwy eu helpu i ailagor, a hefyd am y grantiau a gynigiwyd.

2) Ymddygiad Gwrthgymdeithasol

Diolchodd Arweinydd y Cyngor i'r Heddlu a Swyddogion y cyngor am eu gwaith wrth fynd i'r afael â'r ymddygiad gwrthgymdeithasol a welwyd yn ddiweddar ym Mae Langland a SA1.

3) Prosiect Morol Doc Penfro - Prosiect y Fargen Ddinesig

Nododd Arweinydd y Cyngor fod Prosiect Morol Doc Penfro - Prosiect y Fargen Ddinesig wedi'i gymeradwyo gan Lywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU. Byddai hyn yn ychwanegu at ryddhau rhagor o arian maes o law.

4) Morlyn Llanw Bae Abertawe

Cynigiodd Arweinydd y Cyngor sicrwydd i bawb y bydd yr awdurdod yn gwneud popeth o fewn ei allu i ddarparu morlyn llanw ym Mae Abertawe a thechnoleg llanw ledled Cymru.

153. Cwestiynau gan y Cyhoedd.

Ni ofynnwyd unrhyw gwestiynau.

154. Newidiadau Dros Dro i Drefniadau Pennaeth y Gwasanaethau i Oedolion.

Cyflwynodd Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Cymdeithasol adroddiad gwybodaeth a oedd yn amlinellu'r trefniadau dros dro ar gyfer cryfhau uwch arweinyddiaeth y Gwasanaethau Cymdeithasol i Oedolion.

Dywedodd y byddai swydd Pennaeth y Gwasanaethau i Oedolion yn cael ei rhannu rhwng dwy rôl uwch arweinyddiaeth hyd at fis Tachwedd 2020, gan greu dau Bennaeth Gwasanaeth dros dro:

i) Pennaeth y Gwasanaethau Integredig;
ii) Pennaeth y Gwasanaethau i Oedolion (Anabledd Dysgu/Iechyd Meddwl/Darpariaeth Gwasanaethau a Diogelu).

Swydd ar y cyd rhwng y cyngor a Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe yw swydd Pennaeth y Gwasanaethau Integredig ac mae'n atebol i'r ddau sefydliad. Bydd y rôl yn gyfrifol am yr holl swyddogaethau a gyflawnir drwy'r canolfannau integredig presennol ar gyfer pobl hŷn ac oedolion ag anabledd corfforol neu'r swyddogaethau sy'n gysylltiedig â nhw.

Bydd Pennaeth y Gwasanaethau i Oedolion (Anabledd Dysgu/Iechyd Meddwl/Darpariaeth Gwasanaethau a Diogelu) yn gyfrifol am ddiogelu, iechyd meddwl ac anableddau dysgu, darparu gwasanaethau mewnol a chomisiynu rhai allanol.

155. Newidiadau i'r Cyfansoddiad.

Cyflwynodd yr Aelod Llywyddol, y Swyddog Monitro a Phennaeth y Gwasanaethau Democrataidd adroddiad gwybodaeth ar y cyd a oedd yn nodi'r diwygiadau a wnaed gan y Swyddog Monitro i Gyfansoddiad y Cyngor yn dilyn y newidiadau dros dro i strwythur y Gwasanaethau Cymdeithasol i Oedolion.

156. Cadeirydd Gwasanaethau Democrataidd.

Cyflwynodd Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd a'r Swyddog Monitro adroddiad a oedd yn ceisio ethol Cadeirydd Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd.

Mae Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 yn datgan bod rhaid i'r cyngor benodi Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd a Chadeirydd. Rhaid i Gadeirydd y Pwyllgor fod yn aelod o'r wrthblaid. Ni ddylai Arweinydd y Cyngor fod yn y pwyllgor hwn. Ni ddylai mwy nag un Aelod y Cabinet fod yn y pwyllgor hwn. Ni chaniateir aelodau cyfetholedig i fod yn y pwyllgor hwn.

Penderfynwyd ethol y Cynghorydd L James fel Cadeirydd Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd.

157. Cwestiynau gan y Cynghorwyr.

Cyflwynwyd (9) 'Cwestiwn Atodol' Rhan A. Ymatebodd Aelod(au) perthnasol y Cabinet ar ffurf atebion ysgrifenedig a gynhwyswyd yng Ngŵŷs y Cyngor.

Dangosir y cwestiwn(cwestiynau) atodol hwnnw(hynny) yr oedd angen ymateb ysgrifenedig arno(arnynt) isod:

Cwestiwn 1

i) Gofynnodd y Cynghorydd J W Jones gwestiwn ar ran y Cynghorydd K M Griffiths:

"Faint o arian a wariwyd gan Gyngor Abertawe ar dipio'n anghyfreithlon eleni? A fyddai'n rhatach caniatáu i fusnesau gael gwared ar sbwriel am ddim?

ii) Gofynnodd y Cynghorydd J W Jones gwestiwn:

"Rwy'n tybio bod 'mannau o bryder' o ran tipio anghyfreithlon. Beth rydyn ni'n ei wneud i atal tipio anghyfreithlon yn yr ardaloedd hyn, a beth yw'r ardaloedd hyn?

Dywedodd Aelod y Cabinet dros Wella'r Amgylchedd ac Isadeiledd y byddai ymateb ysgrifenedig yn cael ei ddarparu.

Cwestiwn 4

Gofynnodd y Cynghorydd P M Black gwestiwn:

"Oes modd darparu cynllun gwariant ar gyfer y cyllid gwerth £95,000 a £112,000?"

Dywedodd Aelod y Cabinet dros Wella Addysg, Dysgu a Sgiliau y byddai ymateb ysgrifenedig yn cael ei ddarparu.

Cwestiwn 5

Gofynnodd y Cynghorydd J W Jones gwestiwn:

"Faint mae'r awdurdod yn ei dderbyn i ddarparu darpariaeth lleoliad brys mewn Cartrefi Seibiant?"

Nododd Aelod y Cabinet dros Wasanaethau Gofal i Oedolion ac Iechyd Cymunedol y byddai ymateb ysgrifenedig yn cael ei ddarparu.

'Cwestiynau nad oes angen Cwestiynau Atodol ar eu cyfer' Rhan B

Cyflwynwyd tri (3) 'chwestiwn nad oedd angen cwestiynau atodol' ar eu cyfer Rhan B.

158. Rhybudd o Gynnig: Mae Bywydau Du o Bwys.

Rhybudd o Gynnig gan y Cynghorwyr L S Gibbard, R C Stewart, A S Lewis, D H Hopkins, C E Lloyd, J P Curtice, D W W Thomas, S Pritchard, M B Lewis, L V Walton, W G Lewis, M C Child, R Francis-Davies, A Pugh, E J King, E T Kirchner ac Y V Jardine

Cynigiwyd gan y Cynghorydd L S Gibbard ac fe'i eiliwyd gan y Cynghorydd R C Stewart.

"Mae Cyngor Abertawe'n sefyll mewn undod â chymunedau Du, Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig Abertawe a gweddill y byd yn eu brwydr dros gyfiawnder yn wyneb hiliaeth yn ei holl ffurfiau.

Rydym yn cydnabod bod symbolau o orffennol trefedigol Prydain yn parhau i fod o'n cwmpas, ar ffurf cerfluniau, enwau strydoedd, adeiladau a'r celfyddydau. Mae gan rai o'r rhain gysylltiadau clir ag unigolion a oedd yn ymwneud â masnach caethweision ac ecsbloetio pobl o liw, ac maent yn atgof poenus i bobl BAME o'u gorchfygiad hanesyddol a'u hanghydraddoldeb parhaus.

Drwy weithio gyda'n cymunedau BAME, rydym yn ymrwymedig i archwilio daearyddiaeth a sefydliadau Abertawe i asesu a oes angen tynnu, diwygio neu newid y ffordd rydym yn arddangos unrhyw enwau neu ddelweddau. Nid er mwyn dileu ein hanes, ond i'r gwrthwyneb. Mae hyn yn ymwneud â dysgu o hanes a'i gyfleu mewn modd sensitif a pharchus. Rhaid gwneud gwaith i gyd-fynd â'r ymdrechion hyn i addysgu dinasyddion yn well ar hanes Abertawe, gan gynnwys ei rôl yn y fasnach caethweision, a'i le o fewn chwyldro diwydiannol y DU a gorffennol ymerodrol.

Rydym hefyd yn cydnabod bod caethwasiaeth fodern a mathau eraill o ecsbloetio yn dal i fod ledled y byd heddiw ac ar garreg ein drws ac mae angen i ni atgyfnerthu'n hymdrechion i fynd i'r afael â'r broblem ffiaidd hon sy'n effeithio ar bobl o bob cymuned.

Rydym hefyd yn ymrwymo ymhellach i ddathlu a nodi ystod ehangach o ddinasyddion Abertawe o'r gorffennol ar ffurf placiau glas, cerfluniau neu gofebau parhaol eraill, i gynnwys rhagor o fenywod, BAME, pobl anabl, LGBT a phobl dosbarth gweithiol.

Rydym yn falch o'n statws fel Dinas Noddfa ac yn cydnabod bod hon yn broses barhaus i sicrhau bod pawb, ni waeth beth yw eu cefndir, yn teimlo fel eu bod yn cael eu croesawu, eu parchu a'u cynnwys yn Abertawe. Byddwn yn parhau i ymgysylltu â chymunedau BAME i fynd i'r afael â'r materion ehangach sy'n ymwneud â chydraddoldeb, tegwch a chydlyniad cymdeithasol, a herio hiliaeth, ecsbloetio ac anoddefgarwch.

Felly, gofynnwn i'r cyngor gytuno i wneud y canlynol:

i) Gweithredu, lle y bo'n bosib, i gael gwared ar enwau neu eitemau cyhoeddus sydd â chysylltiadau â chaethwasiaeth neu ecsploetiaeth;

ii) Comisiynu adolygiad dyfnach o enwau lleoedd ac eitemau cyhoeddus a allai fod â chysylltiadau â chaethwasiaeth neu ecsploetiaeth;

iii) Datblygu adnoddau a gwybodaeth gywir am ein cysylltiadau â'r fasnach caethwasiaeth ac ecsbloetio fel rhan o stori hanes Abertawe i hysbysu ac addysgu preswylwyr ac ymwelwyr y ddinas yn well."

Cynigiodd y Cynghorydd P M Black ddiwygiad i'r cynnig a chafodd ei dderbyn gan y Cynghorwyr L S Gibbard a R C Stewart. Daeth y cynnig diwygiedig canlynol yn gynnig annibynnol

"Mae Cyngor Abertawe'n sefyll mewn undod â chymunedau Du, Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig Abertawe a gweddill y byd yn eu brwydr dros gyfiawnder yn wyneb hiliaeth yn ei holl ffurfiau.

Rydym yn cydnabod bod symbolau o orffennol trefedigol Prydain yn parhau i fod o'n cwmpas, ar ffurf cerfluniau, enwau strydoedd, adeiladau a'r celfyddydau. Mae gan rai o'r rhain gysylltiadau clir ag unigolion a oedd yn ymwneud â masnach caethweision ac ecsbloetio pobl o liw, ac maent yn atgof poenus i bobl BAME o'u gorchfygiad hanesyddol a'u hanghydraddoldeb parhaus.

Drwy weithio gyda'n cymunedau BAME, rydym yn ymrwymedig i archwilio daearyddiaeth a sefydliadau Abertawe i asesu a oes angen tynnu, diwygio neu newid y ffordd rydym yn arddangos unrhyw enwau neu ddelweddau. Nid er mwyn dileu ein hanes, ond i'r gwrthwyneb. Mae hyn yn ymwneud â dysgu o hanes a'i gyfleu mewn modd sensitif a pharchus. Rhaid gwneud gwaith i gyd-fynd â'r ymdrechion hyn i addysgu dinasyddion yn well ar hanes Abertawe, gan gynnwys ei rôl yn y fasnach caethweision, a'i le o fewn chwyldro diwydiannol y DU a gorffennol ymerodrol.

Rydym hefyd yn cydnabod bod caethwasiaeth fodern a mathau eraill o ecsbloetio yn dal i fod ledled y byd heddiw ac ar ein carreg ein drws ac mae angen i ni atgyfnerthu'n hymdrechion i fynd i'r afael â'r broblem ffiaidd hon sy'n effeithio ar bobl o bob cymuned.

Rydym hefyd yn ymrwymo ymhellach i ddathlu a nodi ystod ehangach o ddinasyddion Abertawe o'r gorffennol ar ffurf placiau glas, cerfluniau neu gofebau

parhaol eraill, i gynnwys rhagor o fenywod, BAME, pobl anabl, LGBT a phobl dosbarth gweithiol.

Rydym yn falch o'n statws fel Dinas Noddfa ac yn cydnabod bod hon yn broses barhaus i sicrhau bod pawb, ni waeth beth yw eu cefndir, yn teimlo fel eu bod yn cael eu croesawu, eu parchu a'u cynnwys yn Abertawe. Byddwn yn parhau i ymgysylltu â chymunedau BAME i fynd i'r afael â'r materion ehangach sy'n ymwneud â chydraddoldeb, tegwch a chydlyniad cymdeithasol, a herio hiliaeth, ecsbloetio ac anoddefgarwch.

Felly, gofynnwn i'r cyngor gytuno i wneud y canlynol:

i) *Comisiynu adolygiad dyfnach o enwau lleoedd ac eitemau cyhoeddus a allai fod â chysylltiadau â chaethwasiaeth neu ecsploetiaeth;*

ii) *Datblygu adnoddau a gwybodaeth gywir am ein cysylltiadau â'r fasnach caethwasiaeth ac ecsbloetio fel rhan o stori hanes Abertawe i hysbysu ac addysgu preswylwyr ac ymwelwyr y ddinas yn well;”*

iii) Yn amodol ar yr adolygiad y cyfeirir ato yn y cynnig hwn, *gweithredu, lle y bo'n bosib, i gael gwared ar enwau neu eitemau cyhoeddus sydd â chysylltiadau â chaethwasiaeth neu ecsploetiaeth;"*

Penderfynwyd mabwysiadu'r Hysbysiad o Gynnig a amlinellir uchod.

159. Rhybudd o Gynnig:Masnachu ar y Sul.

Rhybudd o Gynnig gan y Cynghorwyr C A Holley, S M Jones, M H Jones, E W Fitzgerald, P M Black, J W Jones, D G Sullivan, A M Day, L James, C L Philpott, K M Griffiths, L G Thomas, G D Walker, P N May ac I E Mann

"Mae'r Llywodraeth ar hyn o bryd yn edrych ar ddadreoleiddio Cyfreithiau Masnachu ar y Sul ymhellach i ganiatáu i siopau mwy agor yn hirach ar ddydd Sul. Rydym yn galw ar y cyngor i gefnogi gweithwyr y sector manwerthu yn eu gwrthwynebiad i'r syniad hwn am y bydd yn effeithio ar eu hamser rhydd ac yn effeithio ar eu hiechyd a'u lles."

Cynigiodd y Cynghorydd M H Jones dynnu'r cynnig yn ôl am fod Llywodraeth y Ceidwadwyr wedi rhoi'r gorau i'w chynlluniau i orfodi newid deddfwriaethol. Eiliwyd y cynnig i dynnu'r cynnig yn ôl gan y Cynghorydd C A Holley.

Penderfynwyd tynnu'r Rhybudd o Gynnig yn ôl.

Daeth y cyfarfod I ben am 12.45 pm

Cadeirydd